

Föräldraskapsstöd som strategi för barns måluppfyllelse i skolan i Örebro län

Föräldraskapsstöd som strategi för barns måluppfyllelse i skolan i Örebro län

Ida Broman & Marie Cesares Olsson

2020-11-11

Innehåll

1.	Inledning.....	4
2.	Syfte	4
3.	Målgrupp	5
4.	Varför måluppfyllelse i skolan?	5
5.	Varför föräldraskapsstöd?	5
6.	Att stödja föräldraskapet.....	8
6.1	Främja ett positivt samspel och relation mellan barn och föräldrar.....	8
6.1.1	Barns anknytning och relation med föräldrar.....	8
6.1.2	Tryggt föräldraskap	9
6.2	Främja föräldrars sociala nätverk.....	11
6.3	Främja ett jämställt föräldraskap	12
7.	Att arbeta kompensatoriskt för jämlikhet och likvärdighet.....	13
7.1	Föräldraskapsstödande insatser	13
7.2	Stödande arenor.....	15
7.2.1	Universellt stöd i föräldraskapet	15
7.2.2	Kompensatoriskt arbete	15
8.	Avslutande reflektion	16
9.	Referenslista	17

1. Inledning

Den viktigaste skyddsfaktorn för ett barns hälsa och utveckling är ett gott föräldraskap¹. Ett gott föräldraskap handlar om relationen mellan föräldrar och barn samt föräldrars kunskap om barnets rättigheter samt hälsa och utveckling. Det handlar också om föräldrars relation till varandra och föräldrars sociala nätverk².

Föräldrar upplever att det ställs höga krav på dem som föräldrar. Många föräldrar känner sig osäkra i sin föräldraroll och vet inte vart de ska vända sig med funderingar kring föräldraskapet¹. Utifrån barnets ålder och föräldrars situation ser önskemål om stöd i föräldraskapet olika ut. Det är därför viktigt att erbjuda olika typer av föräldraskapsstödjande insatser.

Definitionen av föräldraskapsstöd är: ”... insatser, aktiviteter och verksamheter riktade till föräldrar som stärker föräldraförmågan och relationen mellan förälder och barn. Det kan handla om att ge föräldrar kunskap om barnets rättigheter, hälsa och utveckling, att stärka föräldrars relation till varandra eller deras sociala nätverk”²

Med förälder avses i denna rapport en vuxen person som har eller har haft ett långsiktigt omvårdnadsansvar för ett barn. Det kan vara barnets biologiska förälder eller andra viktiga vuxna.

En annan viktig faktor för barnens hälsa är att de når kunskapsmålen i skolan. Att gå i skolan handlar inte bara om att tillgodogöra sig ämneskunskaper utan är också viktigt för barns sociala utveckling. Att klara skolan är en viktig skyddsfaktor genom hela livet. Förutom skolan så har föräldrar eller andra viktiga vuxna runt barn en unik möjlighet att ge förutsättningar för barnet att nå måluppfyllelse i skolan.

I Örebro län finns det en samverkansstruktur för att utveckla samverkan mellan länets kommuner och regionen i syfte att stärka barns möjlighet till att utvecklas, må bra och klara skolan. En handlingsplan för *God, jämlik och jämställd hälsa (2019-2022)*⁴ finns i Örebro län. Utifrån kunskap om folkhälsans utveckling från nationell forskning samt regionala undersökningar fokuserar handlingsplanen på att *förstärka insatserna för måluppfyllelse i skolan* där föräldraskapsstöd är ett viktigt arbetsområde. Handlingsplanen tar sin utgångspunkt i ”*Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län – Regional utvecklingsstrategi 2018-2030*” (RUS)⁵.

2. Syfte

Syftet med denna rapport är att tydliggöra betydelsen av föräldraskapsstöd som en viktig strategi för barn och ungas hälsa, utveckling och möjlighet att nå måluppfyllelse i skolan.

3. Målgrupp

Beslutsfattare, verksamhetsutvecklare samt professioner i Örebro län som i sitt arbete möter barn och föräldrar.

4. Varför måluppfyllelse i skolan?

Skolan har en stor betydelse för barns hälsa och omvänt har hälsan en stor betydelse för möjligheten att nå måluppfyllelse i skolan. Ett antal skyddsfaktorer för barn och ungas hälsa har identifierats, bland annat i de regionala undersökningar som gjorts i Örebro län. De faktorer som visat sig ha störst samband med god hälsa är: att trivas bra hemma, ha ljus framtidstro, ha tillit till sina föräldrar, skoltrivsel samt att vara lugn och trygg inför skoldagen^{6,7}. Det är inte bara under barnets uppväxt som skolan är viktig för hälsan. Utbildningsnivå har betydelse för medellivslängden och hälsan genom hela livet⁸.

Arbetet med att stärka barns hälsa och utveckling bör ha fokus på att stärka ovannämnda skyddsfaktorer. Ju fler skyddsfaktorer vi kan ge barn desto större möjlighet har de att utveckla en god hälsa (se diagram 1).

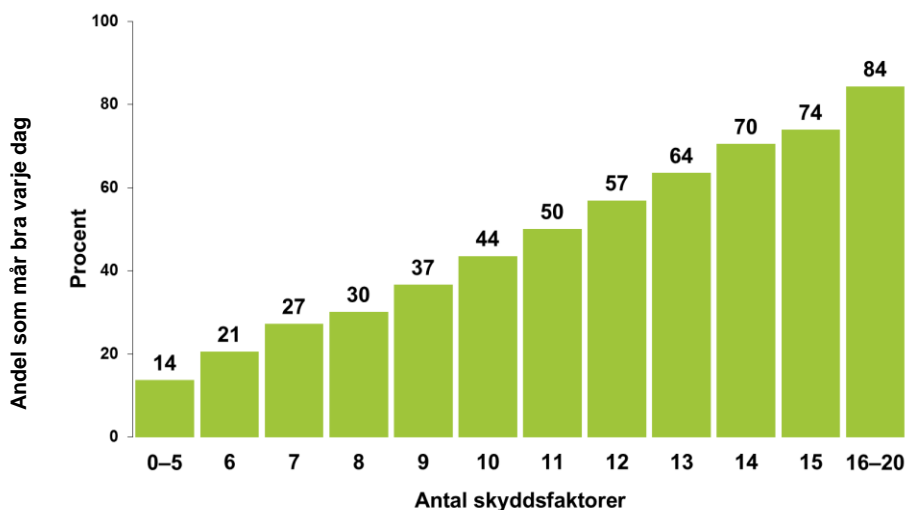
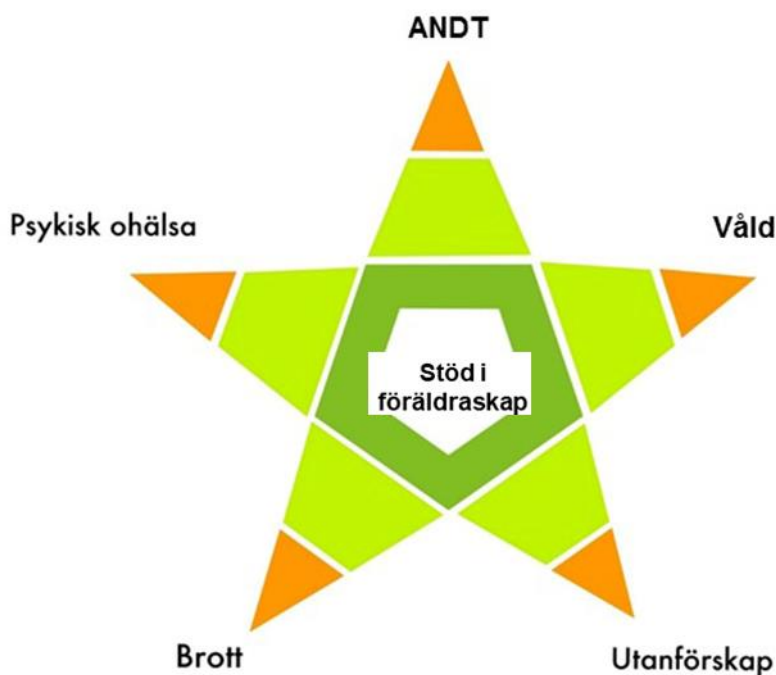

Diagram 1: Samband mellan god hälsa och antal skyddsfaktorer. Figuren visar hur andel som svarat "varje dag" på påståendet "Jag mår bra" ökar ju fler skyddsfaktorer som finns. Källa: Hälsa, levnadsvanor och livsvillkor ur ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv. Resultat från hälsosamtal i skolan – ELSA i Örebro län läsåret 2015/2016, Region Örebro län

5. Varför föräldraskapsstöd?

Föräldrar är i regel de viktigaste personerna i barnets liv och de som känner barnet och dess behov bäst. Ett gott föräldraskap är en mycket viktig skyddsfaktor för barnet. Många olika riskfaktorer kan minimeras genom att stärka föräldraskapet. Detta

illustreras i preventionsstjärnan nedan där stöd i föräldraskapet ligger som en faktor i mitten med möjlighet att påverka många olika områden.

Figur 1: Preventionsstjärnan. Källa: Regeringskansliet, Socialdepartementet (2018) En nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd.

För att stödja föräldrarna i sitt föräldraskap har regeringen tagit fram en nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd². Syftet med föräldraskapsstöd är att främja barnets hälsa och utveckling. Målsättningen med strategin är att *alla föräldrar ska erbjudas föräldraskapsstöd under barnets hela uppväxt*. I strategin anges tre målområden som är centrala för att uppnå denna målsättning:

- Ett kunskapsbaserat arbetssätt
- Ett tillgängligt stöd
- En stödjande organisation

Strategin anger också tre perspektiv som ska beaktas i arbetet med föräldraskapsstöd:

- Barnets rättigheter
- Jämställdhet och jämställt föräldraskap
- Jämlikhet i hälsa

Trygga och välinformerade föräldrar som förmedlar både värme och ramar, och som har en god relation till sina barn och mellan varandra, främjar barnets hälsa och utveckling. Detta gäller även om föräldrar inte lever tillsammans². En gott samspel och en god relation mellan barn och föräldrar minskar risken för en rad olika hälsoproblem och riskbeteenden hos barnen. I en god familjemiljö lär sig barnet många av de grundläggande sociala färdigheter som är viktiga för ett positivt

förhållningssätt och samspel med omvärlden, liksom att känna tillit till sig själv, vuxenvärlden och samhället¹. Barns hemmiljö har stor effekt på deras skolresultat, föräldraengagemang likaså. Att föräldrar har positiva förväntningar på barnet har effekt på lärandet⁹. I diagrammet nedan illustreras sambandet mellan trygghet i hemmet och godkända betyg (diagram 2). Majoriteten av alla ungdomar känner sig alltid trygga i hemmet, men andelen som inte gör det är betydligt högre bland elever som inte är godkända i alla ämnen jämfört med de som är det. Det tenderar också att vara en viss skillnad mellan de elever som inte är godkända i 1-2 ämnen och de som inte är godkända i 3 eller fler ämnen. Där det är vanligare i den senare gruppen att känna sig otrugga hemma.

Samband - godkända betyg och trygg i hemmet

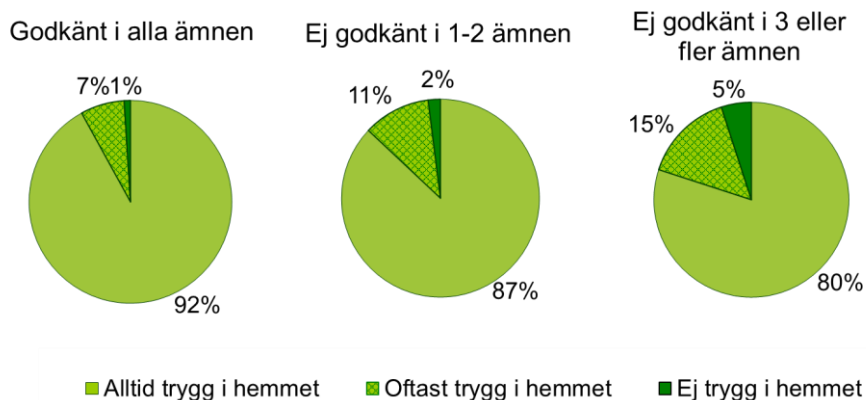

Diagram 2: Trygghet i hemmet i relation till betyg. Källa: Region Örebro län – Liv och hälsa ung 2020

Utifrån kunskap om föräldrars betydelse som skyddsfaktor för barns hälsa och utveckling behöver arbetet för att barn ska nå målpuppfyllelse i skolan inkludera att föräldrar ges förutsättningar för att utveckla ett gott föräldraskap.

Skyddsfaktorer för ett gott föräldraskap innehåller¹⁰:

- Tillgång till stödjande nätverk för föräldrar och barn
- Trygg anknytning mellan förälder och barn
- Varma och förtroendefulla relationer mellan föräldrar och barn
- Förmåga hos föräldrar att lyssna på och kommunicera med barnet
- Föräldrarnas förmåga att sätta tydliga normer och förväntningar
- Förmåga hos föräldrar att tillgodose barnets behov av säkerhet och stimulans

Mödra- och barnhälsovård, öppen förskola, förskola, skola och socialtjänst är aktörer som har en viktig roll för att stödja föräldrar i sitt föräldraskap. Det är extra viktigt att uppmärksamma att familjer har olika behov av stöd och kompensering insatser. Att uppmärksamma föräldrars socioekonomiska och psykosociala situation samt psykiska hälsa är viktigt för att säkerställa barns fysiska och psykiska hälsa och utveckling.

Familjecentraler^a är ett gott exempel för att stödja och uppmärksamma barn och föräldrar. Även det civila samhället har en viktig roll i att stödja föräldraskapet.

6. Att stödja föräldraskapet

I detta avsnitt presenteras tre viktiga områden och strategier för att stärka arbetet med föräldraskapsstöd i syfte att främja barns hälsa och utveckling. Här presenteras fakta och kunskap som är viktig att ta hänsyn till vid bemötande, utformning av insatser och kommunikation för arbetet med föräldraskapsstöd. De tre områdena är:

- Främja ett positivt samspel och relation mellan barn och föräldrar
- Främja föräldrars sociala nätverk
- Främja ett jämställt föräldraskap

Förutom dessa tre finns det andra betydande områden som bör inkluderas i arbetet med föräldraskapsstöd. Det handlar om FN:s konvention för barnets rättigheter, barns språkutveckling, levnadsvanor och integration med mera.^b

6.1 Främja ett positivt samspel och relation mellan barn och föräldrar

6.1.1 Barns anknytning och relation med föräldrar

För att ett barn ska må bra och kunna utvecklas är barnets anknytning till föräldrar, eller andra viktiga vuxna nära barnet, centralt¹². Förutsägbarhet är en viktig del för att barnet ska kunna knyta an liksom att de vuxna nära barnet är inkännande och lyhörda. Personer som finns nära barnet behöver kunna förstå barnets behov och ge det trygghet och tröst¹³.

Regionala data från elevhälsosamtal vid Örebro läns skolor visar att trivseln i hemmet tydligt samvarierar med den upplevda hälsan hos barn och unga. Det är sex gånger högre sannolikhet att må bra varje dag om man trivs bra hemma. Hela 96 procent av de som anger att de mår bra varje dag trivs också mycket bra hemma⁶.

Alla barn, inte bara små barn, behöver vuxna som kan ge trygghet och känslomässig närhet. Även äldre barn behöver känna att det finns vuxna som bryr sig om hur de mår och som finns tillgängliga om det behövs¹⁴. Analyser av regional data visar att

---

^a Definition familjecentral - när barnmorskemottagning, barnavårdscentral, öppen förskola samt socialtjänsten förebyggande uppdrag är samlokaliserade (Socialstyrelsen, 2008, *Familjecentraler – Kartläggning och kunskapsöversikt*, Artikelnr. 2008-131-16)

^b Se exempel på arbete som sker i Örebro län via följande länkar:

<https://www.regionorebrolan.se/bokstart>, <https://www.foraldraskapisverige.se/>

<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.f2dbbcc175974692d2bbd0/1605776912916/Handbok%20Barns%20rattigheter%20och%20foraldraskap.pdf>

det är sju gånger vanligare att barn som har tillit till sina föräldrar anger att de har god hälsa jämfört med dem som inte upplever god tillit⁷.

Skillnader i betyg mellan grupper som har och inte har tillit till sina föräldrar syns också i den regionala statistiken. I gruppen av barn som anger att de alltid kan lita på någon av sina föräldrar/vårdnadshavare är andelen med godkända betyg högre, (diagram 3). Detta är en indikation på föräldrars betydelse för måluppfyllelse i skolan.

Känner du att du kan lita på någon av dina föräldrar när det verkligen gäller?

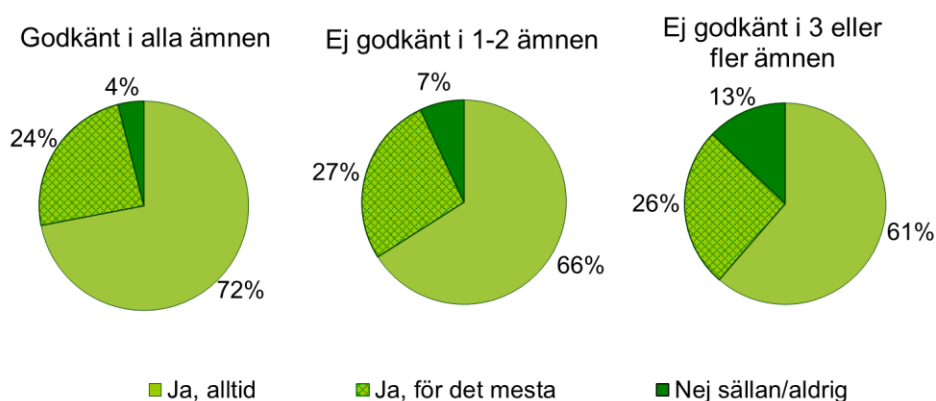

Diagram 3: Tillit till föräldrar i relation till betyg. Källa: Region Örebro län – Liv och hälsa ung 2020

6.1.2 Tryggt föräldraskap

Tryggt föräldraskap handlar både om förmågor och om resurser. Att uppleva trygghet i sitt föräldraskap handlar om att kunna visa kärlek, sätta gränser, tillgodose barns behov av omsorg, trygghet och säkerhet. Föräldrarnas egna resurser kan också påverka upplevelsen av trygghet för både barnet och föräldraskapet och har en stor inverkan på barns hälsa. Till exempel kan arbetslöshet och ekonomisk stress påverka föräldrars psykiska hälsa, möjlighet att uppmärksamma barnen samt relationen föräldrar emellan. Detta kan i sin tur ha en negativ påverkan på föräldra-barn relationen³.

Diagram fyra visar andelen barn som lever i ekonomiskt utsatta hushåll i Örebro län, det vill säga hushåll med låg inkomst^c och/eller försörjningsstöd.

^c Med ”låg inkomst” menas lägsta utgiftsnivå baserad på den socialbidragsnorm som fastställdes på 1980-talet (med inflationsuppräknings) och en norm för boendeutgifter. Om inkomsterna understiger normen för dessa utgifter definieras detta som låg inkomst.

Det finns stora skillnader mellan barn med svensk och utländsk bakgrund när det gäller att leva i ekonomiskt utsatta hushåll. Siffror från 2018 visar att 28,5% av barn med utländsk bakgrund levde i ekonomiskt utsatta hushåll i Örebro län. Motsvarande siffra för barn med svensk bakgrund var 3,3 %¹⁵.

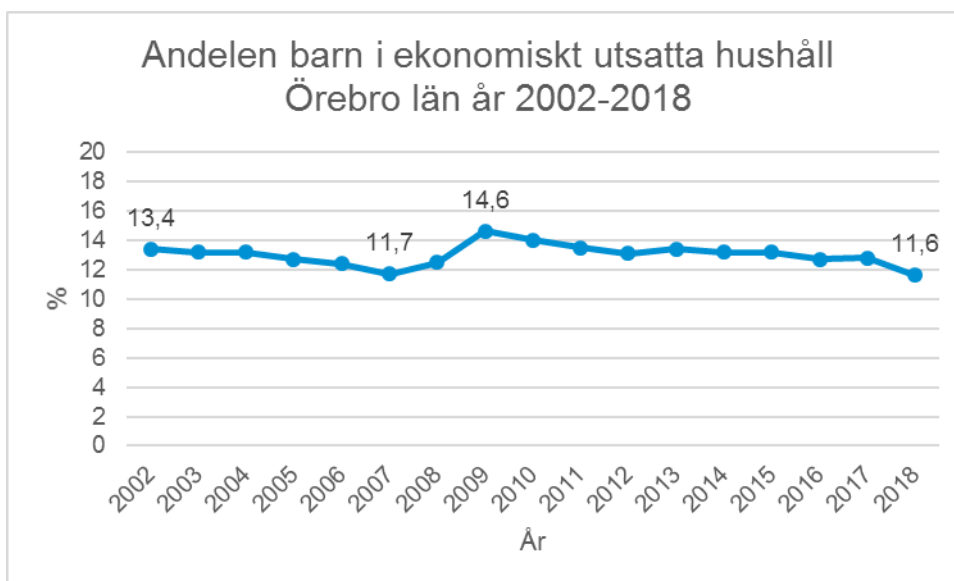

Diagram 4: Barn i ekonomiskt utsatta hushåll i Örebro län mellan år 2002 till 2018 – Bearbetad data från Folkhälsomyndighetens statistikdatabas 2020

Det finns stora skillnader i självrapporterad hälsa mellan de barn som är oroliga för sin familjs ekonomi och de som inte är oroliga¹⁶. Att vara ensamstående och ha låg utbildning ökar risken för att leva med låg ekonomisk standard. Barn som har en eller ingen förälder som arbetar har lägre självrapporterad hälsa än de barn som har två föräldrar med arbete¹⁶. Interaktionen mellan föräldrarna samt mellan föräldrar och barn påverkas av de sociala och ekonomiska system som finns runt familjen.

Det finns en stor geografisk skillnad mellan kommunerna när det gäller barn i ekonomiskt utsatta hushåll. Det är 18 procentenheters skillnad mellan kommuner med lägst respektive högst andel. Det betyder att det finns stora skillnader mellan länets familjer och deras förutsättningar att ge barn en trygg uppväxt. Nästan var femte barn lever i ekonomiskt utsatta hushåll i några av länets kommuner (diagram 5).

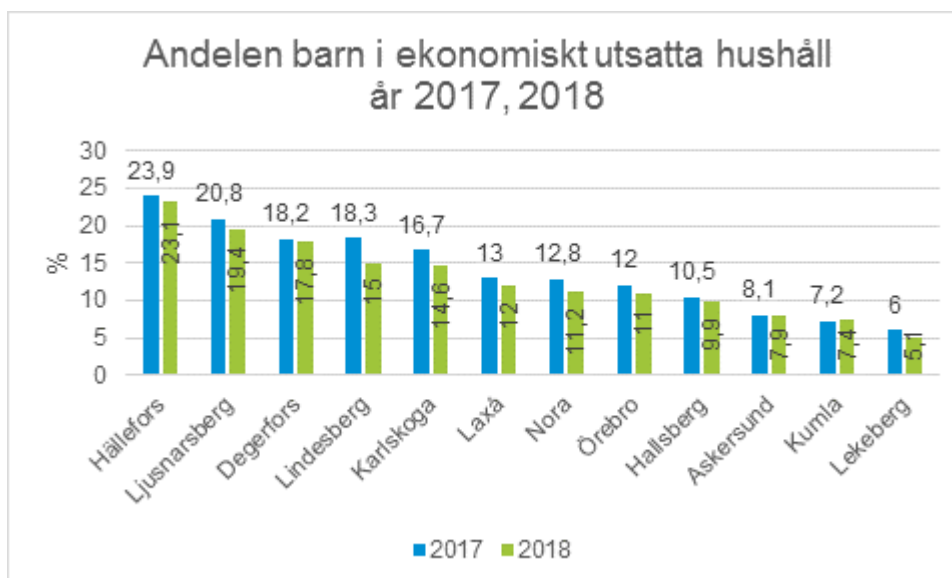

Diagram 5: Barn i ekonomiskt utsatta hushåll uppdelat per kommun under åren 2017-2018 – Bearbetad data från Folkhälsomyndighetens statistikdatabas 2020

De socioekonomiska villkoren påverkar i stor utsträckning hur föräldrar upplever sin föräldrakompetens. Föräldrar som själva skattar sin föräldrakompetens som låg har sämre socioekonomiska villkor än de som upplever att de har en hög föräldrakompetens¹⁷.

6.2 Främja föräldrars sociala nätverk

Föräldrars sociala nätverk och tillgången till stöd från släkt och vänner är en grundläggande skyddsfaktor som har stor betydelse för hur föräldrar uppfattar sin egen föräldraförmåga. Hur stort nätverket är och närhet till stöd, både geografiskt och emotionellt, spelar också roll samt hur många utmaningar de ser i sitt föräldraskap. Ju fler stödjande personer det finns i nätverket, desto högre skattas föräldraförmågan¹⁸.

Många familjer lever långt från sina ursprungliga nätverk av släkt och vänner och saknar därmed en stödjande och kompenserande social struktur. Här kan föräldrar som är nyanlända ha särskilda behov av stöd. En studie bestående av nästan 4000 föräldrar visar att över en femtedel av föräldrarna upplever att de inte har någon som kan vara ett stöd i föräldraskapet¹⁹. Ett starkt socialt nätverk kan minska föräldrastress, vilket i sin tur påverkar föräldraförmågan positivt¹⁸. Vänner och kollegor spelar en viktig stödjande roll i det vardagliga föräldraskapet¹⁷.

Samhället kan skapa mötesplatser och arenor där föräldrar kan träffas, till exempel via mödra- och barnhälsovård, öppen förskola, socialtjänst, (familjecentral), förskola, skola, föreningsliv, studieförbund med mera. På dessa mötesplatser finns personal som kan vägleda och stödja, vilket ger föräldrar möjligheter att ta till sig kunskap, byta erfarenheter med andra föräldrar och diskutera aktuella frågeställningar. Det underlättar också för föräldrar att skapa informella kontakter som kan komplettera det stöd som föräldrar kan ha genom andra sociala nätverk³.

6.3 Främja ett jämställt föräldraskap

Det är viktigt för barnets skull att båda föräldrarna är delaktiga i barnets uppväxt och tar ansvar för barnet²⁰. Barn behöver, och har också rätt till, båda sina föräldrar för att få sina behov av omsorg och trygghet tillgodosedda. Barnkonventionen tydliggör att båda föräldrarna har huvudansvar för barnets uppfostran och utveckling samt att föräldrar har rätt att få stöd i sitt föräldraskap²¹.

Ett sätt att mäta jämställt föräldraskap är att titta på fördelningen av uttagna föräldradagar. Det är idag fler kvinnor än män som tar ut föräldraledighet. Utvecklingen går dock mot ett mer jämställt nyttjande av föräldradagar. I en nyligen genomförd undersökning från Försäkringskassan konstaterades att den tredje reserverade månaden i föräldraförsäkringen har bidragit till ett mer jämställt uttag. Statistik från i Örebro län visar att pappor tar ut 29% av de totala föräldrapenningdagarna²².

I princip alla aspekter av barns utveckling gynnas av ett jämställt föräldraskap, till exempel barns sociala, språkliga och kognitiva förmågor. Detta är faktorer som har betydelse för barns måluppfyllelse i skolan²³. Ett jämställt föräldraskap ger stora vinster för hela familjen:

- Barnet får en bättre relation till båda sina föräldrar²⁹.
- En jämnare fördelning av omsorgen kring barn, hushållsarbete och föräldraledighet leder till stabilare parrelationer. Separationerna minskar och inkomstskillnaderna mellan män och kvinnor minskar²⁹.
- Båda föräldrarnas hälsa främjas. Mindre stress för dem båda och för pappan minskad risk för psykisk ohälsa²³.
- Delaktighet under förlossningen och den tidiga omvårdnaden ökar pappans engagemang över tid²³.

En studie från 2020 visar att pappor som delar lika på föräldraledigheten med sin partner känner sig tryggare i sin föräldraroll och är också nöjdare i sin relation²⁸.

Det finns en ökad risk för stress och belastning i föräldraskapet bland separerade och ensamstående föräldrar. De två första åren efter en separation är risken större för konflikter, irritation och inkonsekvens i föräldraskapet. Är det konflikter mellan föräldrarna tenderar det att spilla över på föräldraförmågan. Det är konflikterna mellan föräldrarna som blir problematiskt för barnet, inte separationen i sig. Barn mår bättre när föräldrarna är överens³.

Det är viktigt att betona att det är kvaliteten i omsorgen som är avgörande för barnet oavsett om barn lever med en ensamstående förälder, samboende föräldrar, särboendeföräldrar med eller utan partner, eller med andra nära vuxna.

Alla som arbetar inom offentlig sektor har i uppdrag att stödja arbetet med att uppnå målen i den svenska jämställdhetspolitiken där föräldraskapsstödsarbetet, med inriktning mot ett jämställt föräldraskap, är en viktig del²⁴.

7. Att arbeta kompensatoriskt för jämlikhet och likvärdighet

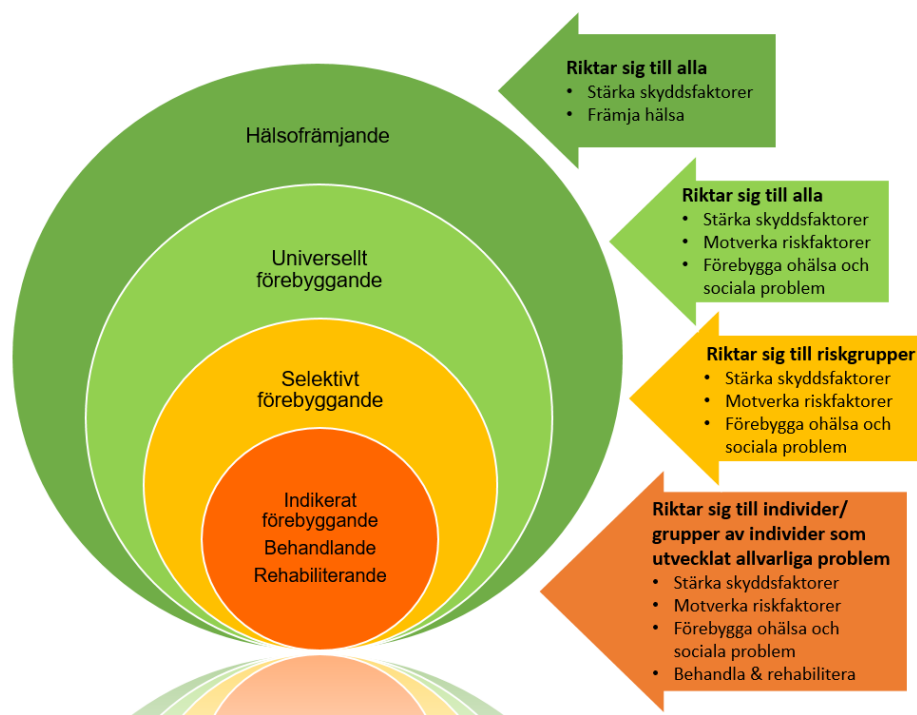
En viktig kunskap och utgångspunkt för alla som arbetar med och för barn och familjer är att människor är olika och har olika behov och förutsättningar. Det är därför viktigt att erbjuda ett målgruppsanpassat stöd i föräldraskapet.

För att alla föräldrar ska nås av det råd och stöd som erbjuds finns det behov av att göra stödet tillgängligt, till exempel genom att stöd erbjuds på fler och nya arenor samt att det utvecklas fler former av stödinsatser jämfört med i dag. Geografiska avstånd och andra lokala och regionala faktorer påverkar exempelvis kommunernas och regionens möjligheter att erbjuda råd och stöd i föräldraskapet, inte minst när det gäller målgruppsanpassat stöd.

Ett sätt att väga upp riskfaktorer i och runt olika familjer är att verksamheter arbetar kompensatoriskt för att trygga föräldraskapet och stärka relationen mellan barn och föräldrar³. För att kunna arbeta kompensatoriskt måste verksamheter och dess professioner ha kunskap om förutsättningarna bland de barn och föräldrar de möter. Att arbeta kompensatoriskt innebär att uppväga skillnader och ge stöd utifrån behov så att barnen får mer jämlika förutsättningar för att må bra och utvecklas.

7.1 Föräldraskapsstödjande insatser

Det finns olika former av föräldraskapsstöd. Universellt stöd är insatser som erbjuds till alla föräldrar. Det ges i främjande och förebyggande syfte och i olika former. Selektivt stöd kallas det stöd som erbjuds föräldrar som tillhör en riskgrupp. Det kan handla om föräldrar som har barn med utmanande beteende eller föräldrar med kognitiva svårigheter eller omsorgssvikt. En del föräldrar kan också behöva individuellt stöd, så kallat indikerat stöd. Till exempel om barnet börjat uppvisa tydliga symtom på ohälsa. Selektiva och indikerade insatser kan tillsammans kallas för riktat stöd. Både universellt och riktat föräldraskapsstöd behövs.

Figur 2: Arbete på olika nivåer. Källa: Tre handlingsplaner inom område Hälsöfrämjande arbete och hälso- och sjukvård - Hur hänger de ihop? Region Örebro län (2020)

Då föräldrar har olika behov och förutsättningar att ta emot råd och stöd i sitt föräldraskap är det viktigt att erbjuda olika typer av insatser på olika nivåer. Det universella stödet är en viktig del av ett strategiskt arbete med föräldraskapsstöd. Det är viktigt att erbjuda stöd som riktar sig till alla föräldrar eftersom det påverkar många familjer positivt och inte enbart en begränsad grupp. Det är också viktigt att stödet kommer tidigt både vad det gäller ålder på barnet och vid tidiga tecken på risk. Det har visat sig att en liten insats till många kan ha större förebyggande effekt än stora insatser till få. Det kan vara svårt att på ett tidigt stadium förutsäga vilka barn och föräldrar som kommer att få problem längre fram. Det är även svårt och mycket resurskrävande att i efterhand komma till rätta med svåra problem under uppväxten. Därför behövs det universella stödet. Ytterligare en fördel med att rikta sig till alla föräldrar är att ingen behöver känna sig utpekad. Det leder till att föräldrar lättare tar emot stöd och att trösklarna både till det universella och riktade stödet blir lägre. Det är samtidigt viktigt att ge de föräldrar som tillhör en riskgrupp eller som har akuta svårigheter det stöd i föräldraskapet som de behöver. Verksamheter som erbjuder universella program och arbetssätt bör länkas ihop och samverka med selektiva och indikerade insatser⁹.

Som profession kan man uppleva att det är svårt att ge stöd i föräldraskapet när omständigheterna är komplexa och familjen har stora behov. Det är då viktigt att lyfta fram det som fungerar och stärka föräldrarna i det som de gör bra. Ett gott bemötande från de verksamheter som möter föräldrar är bland det viktigaste man behöver för att utvecklas och må bra som förälder. Föräldrar anger även att de har behov att få en positiv bekräftelse i sitt föräldraskap¹⁷.

7.2 Stödande arenor

Stödet i föräldraskapet utgår främst från befintliga strukturer och arenor så som mödrahälsovård, barnhälsovård, öppen förskola, familjecentraler, elevhälsa, socialtjänst, familjerådgivning samt det utbud av stöd som studieförbund och ideella organisationer erbjuder.

Förskola och skola ska skapa de bästa möjliga förutsättningarna för barns och elevers utveckling och lärande. I skollagen uttrycks det kompensatoriska uppdraget. Det innebär att skolan måste ta hänsyn till barns olika behov samt arbeta med att uppväga skillnader i barns olika förutsättningar, för att därigenom skapa möjlighet för lärande och utveckling²⁵. Skolverket lyfter vikten av förtroendefulla relationer och en fungerande samverkan mellan skola, hem och vårdnadshavare som viktig för att öka elevens utvecklingsmöjligheter¹¹. I syfte att öka barns möjlighet att nå måluppfyllelse i skolan bör därmed förskolan och skolan ses som viktiga aktörer i det föräldrastödjande arbetet.

7.2.1 Universellt stöd i föräldraskapet

Ett exempel på universellt föräldraskapsstöd i Örebro län är tematiska föräldramöten i skolan där skolan arbetar systematiskt med information och dialog till föräldrar under hela skoltiden. Ett annat exempel är konceptet ”Föräldrar emellan” där kommun, region och civilsamhället samverkar genom att erbjuda föreläsningar för att ge föräldrar kunskap om barns hälsa, stärka föräldrars sociala nätverk och relationer till varandra. Ytterligare exempel från civilsamhället är RF-SISU:s arbete med ”Pre game talk” med syftet att nå alla idrottsföräldrar och skapa en positiv miljö kring barns idrottande.

7.2.2 Kompensatoriskt arbete

Ett exempel på att arbeta kompensatoriskt är det tredelade barnhälsovårdsprogrammet som används i syfte att ge bättre förutsättningar för en mer jämlik barnhälsovård (BHV). BHV möter i stort sett alla barn och föräldrar, vilka har olika behov som kan variera över tid. Det tredelade programmet utförs genom att anpassa innehållet i varje möte utifrån barnets och förälderns situation och behov²⁶.

Ett annat exempel från länet är Viva Tandem som innebär att Folk tandvården arbetar kompensatoriskt och ger mer stöd till föräldrar i socioekonomiskt utsatta områden där behov av stärkt tandhälsa identifierats. Genom Viva Tandem erbjuds alla familjer som har barn extra stöd vad gäller munhälsa från det att barnet är ca 9 månader gammalt. De ger råd om bra matvanor och praktiska tips om tandborstning i tandborstskolan. Folk tandvården har ett nära samarbete med barnvårdscentral, familjecentral, förskola och skola. Även de barn som remitteras från BVC till Folk tandvården tas emot av

Viva Tandem. De har också möjligheter att komma ut till föräldragrupper och prata om munhälsa²⁷.

8. Avslutande reflektion

Ett gott föräldraskap och att klara skolan är det främsta skyddsfaktorerna för barnets hälsa och utveckling genom hela livet. Föräldrar har huvudansvaret för barnets utveckling och det är skolan som har huvudansvaret för barnets skolresultat. En god samverkan och förtroendefulla relationer mellan skolan och föräldrar, samt att barn får stöd av sina föräldrar, är avgörande för att barnet ska klara skolan. Att stödja föräldrar i deras föräldraskap blir därmed en viktig strategi för att barn ska nå måluppfyllelse skolan.

Att vara förälder i dagens samhälle innebär olika och nya utmaningar som förändras över tid och ibland väldigt snabbt. Barn lever också i högre grad än tidigare i olika familjekonstellationer. Det är därför viktigt att professioner som möter föräldrar beaktar att föräldrar är olika, har olika förutsättningar och befinner sig i olika livssituationer. Råd och stöd kring föräldraskapet behöver anpassas utifrån rådande och framtida behov, målgruppens olika villkor samt riktas till både biologiska föräldrar samt andra viktiga vuxna runt barnet. Genom att arbeta med att främja förutsättningarna för ett positivt samspel och en god relation mellan barn och föräldrar, stärka föräldrars sociala nätverk samt främja ett jämställt föräldraskap ges föräldrar bättre förutsättningar för ett tryggt föräldraskap.

Idag erbjuds olika föräldrastödande aktiviteter i Örebro läns kommuner och Region Örebro län. Civilsamhället såsom RF-SISU Örebro län, studieförbunden och Rädda barnen är också viktiga aktörer i arbetet med föräldraskapsstöd. Även om det idag finns många aktörer som uppmärksammar och stödjer barn och familjer så är det långt ifrån alla föräldrar som får råd och stöd i sitt föräldraskap.

För att ytterligare öka barns möjlighet till måluppfyllelse i skolan bör arbetet med föräldraskapsstöd stärkas. Några utvecklingsområden har identifierats via genomförda dialoger med länets kommuner och Region Örebro län, befintliga samverkansarenor för föräldraskapsstöd samt i den nationella föräldraskapsstödsstrategin. Dessa utvecklingsområden är att alla länets kommuner:

- erbjuder både universellt och riktat evidensbaserat stöd kring föräldraskapet under barnets hela uppväxt
- har en lokal styr- och ledningsgrupp för föräldraskapsstödsfrågorna
- utvecklar förskolan och skolan som arenor för föräldraskapsstöd på ett mer strukturerat och långsiktigt sätt än vad som sker idag
- har familjecentraler utifrån familjers behov, minst en i varje kommun, med goda förutsättningar för samarbete och samverkan mellan kommun och region

9. Referenslista

1. Lönn Rhodin, Kajsa & Lalouni, Maria (2019). *Vad alla föräldrar borde få veta – Barnets första tolv år*. Stockholm: Natur & Kultur
2. Regeringskansliet, Socialdepartementet (2018) *En nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd*.
<https://www.regeringen.se/4a6017/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/barnets-rattigheter/en-nationell-strategi-for-ett-starkt-foraldraskapsstod-webb.pdf>
3. Länsstyrelserna (2017) *Föräldraskap och tonårstid - Om stöd till föräldrar med tonårsbarn*.
<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.6ae610001636c9c68e56cd1/1527074897227/2017-7%20foraldraskap-och-tonarstid.pdf>
4. Region Örebro län (2019) *Handlingsplan för God, jämlik och jämställd hälsa 2019-2022*
<https://www.regionorebrolan.se/PageFiles/1147856/Handlingsplan%20God%20j%C3%A4mlik%20och%20j%C3%A4mst%C3%A4lld%20h%C3%A4lsa%20i%200%C3%96rebro%20l%C3%A4n%202019-2022.pdf?epslanguage=sv>
5. Region Örebro län (2018) *Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län – Regional utvecklingsstrategi 2018-2030* <https://www.regionorebrolan.se/Files-sv/%C3%96rebro%20l%C3%A4ns%20landsting/Regional%20utveckling/Regional%20utvecklingsstrategi/Dokument/2018/RUS%20f%C3%B6r%20webb.pdf>
6. Region Örebro län (2017) *Hälsa, levnadsvanor och livsvillkor ur ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv- resultat från hälsosamtal i skolan – ELSA i Örebro län*
https://www.regionorebrolan.se/Files-sv/%C3%96rebro%20l%C3%A4ns%20landsting/V%C3%A5rd%20och%20h%C3%A4lsa/Folkh%C3%A4lsa/Publikationer/ELSA/2017_05_ELSA-rapport.pdf?epslanguage=sv
7. Region Örebro län (2015) *Ungdomars livsvillkor, levnadsvanor och hälsa - Liv och hälsa ung i Örebro län*.
https://www.regionorebrolan.se/PageFiles/1195208/2015_01_Ungdomars_livsvillkor_levnadsvanor_och_h%C3%A4lsa.pdf?epslanguage=sv
8. Statens offentliga utredningar (2017) *Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa - slutbetänkande av Kommissionen för jämlik hälsa (SOU 2017:47)*
https://www.regeringen.se/49ba4e/contentassets/3917644bbd69413bbc0c017647e53528/nasta-steg-pa-vagen-mot-en-mer-jamlik-halsa-slutbetankande-av-kommissionen-for-jamlik-halsa_sou2017_47.pdf
9. Sveriges kommuner och landsting (2011) *Synligt lärande- presentation av en studie om vad som påverkar elevers studieresultat*.
<https://webbutik.skr.se/bilder/artiklar/pdf/7164-706-1.pdf>
10. Folkhälsomyndigheten (2014) *Föräldrar spelar roll – vägledning i lokalt och regionalt föräldrastödsarbete*
11. Skolverket (2020) *Koll på samverkan med hem och vårdnadshavare*
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/koll-pa-samverkan-med-hem-och-vardnadshavare>

12. Vårdguiden 1177 (2020) *Anknytning hos barn*
<https://www.1177.se/Orebro/lan/barn--gravid/att-vara-foralder/foraldraskap-och-relationen-med-barnet/anknytning-hos-barn/>
13. Neander Kerstin, (2009) *Indispensable interaction: parents' perspectives on parent-child interaction and beneficial meetings*. Örebro Universitet, Doctoral Dissertation
14. Forster, Martin (2009) *Fem gånger mer kärlek -forskning och praktiska råd för ett fungerande familjeliv*. Stockholm: Natur och kultur
15. Data från Folkhälsomyndighetens statistikdatabas, 2020
16. Landstinget Sörmland, Region Uppsala, Region Västmanland, Region Örebro län (2018) *Mår alla bra? -Rapportserie från Liv och hälsa ung-undersökningarna 2017 i Mellansverige* https://www.regionorebrolan.se/Files-sv/%C3%96rebro%20%C3%A4ns%20landsting/V%C3%A5rd%20och%20h%C3%A4lsa/Folkh%C3%A4lsa/Publikationer/Arkiv/M%C3%A5r%20alla%20bra_w_ebb_2018.pdf
17. Eriksson, Charli et. al (2014) *Kompetenta familjer- ideal och realitet i familjestödet i Karlskoga och Degerfors kommuner*. Örebro Universitet, Studier i folkhälsovetenskap 2014:1
18. Samuelsson T (2012). *Stödjande sociala nätverk och livet som ny förälder*. Research Report on Child-hood and the Study of Children 2012:1. Linköpings universitet, Tema barn
19. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (2020) *Att vara förälder idag – föräldrars upplevelser av föräldrarollen och utmaningar i föräldraskapet*
<https://www.mfof.se/download/18.7fac8f7f171ac42f0ed157b3/1588225243404/Rapport%20-%20Att%20vara%20f%C3%B6r%C3%A4lder%20idag.pdf>
20. Statens offentliga utredningar (2017) *Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn – en ny modell för föräldraförsäkringen*, SOU 2017:101
https://www.regeringen.se/4afa97/contentassets/01a6fba2043a4e58aeac32cf52bd3449/sou-2017_101_jamstallt-foraldraskap-och-goda-uppvaxtvillkor-for-barn.pdf
21. Unicef (2020) *Barnkonventionen*
<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten>
22. Försäkringskassan. *Statistik om föräldrapenning*
<https://www.forsakringskassan.se/statistik/barn-familj/foraldrapenning>
23. Sveriges kommuner och Landsting (2018), *Maskulinitet och jämställt föräldraskap – Arbete för pappors ökade delaktighet*
<https://webbutik.skr.se/bilder/artiklar/pdf/7585-673-5.pdf>
24. Regeringskansliet (2017) *Mer om jämställdhetspolitikens mål*
<https://www.regeringen.se/artiklar/2017/01/mer-om-jamstalldhetspolitikens-mal/>
25. SFS. 2010:800. Skollag. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800
26. Rikshandboken i barnhälsovård för professionen <https://www.rikshandboken-bhv.se/>
27. Information från Mia Schultz, leg. Tandhygienist vid Folk tandvårdens Folkhälsoenhet, Region Örebro län
28. Lidbeck, Monica (2020) *Sharing & Caring. Division of parental leave from a psychological perspective*, Psykologiska institutionen, Göteborgs universitet.
<http://hdl.handle.net/2077/66192>

29. Region Skåne, Jämställt Föräldraskap- för barnets bästa. 2014-2016
[https://vardgivare.skane.se/kompetens-
utveckling/sakkunnigrupper/barnhalsovard/jamstallt-foraldraskap/#149392](https://vardgivare.skane.se/kompetens-utveckling/sakkunnigrupper/barnhalsovard/jamstallt-foraldraskap/#149392)